

Dr. VERONICA REBREANU

**TEORIA GENERALĂ
A DREPTULUI**
Curs pentru studenții anului I

Ediția a 2-a, revizuită și adăugită

Editura
Stamangiu
2022

CUPRINS

PRECIZĂRI INTRODUCTIVE	XIII
ABREVIERI BIBLIOGRAFICE	XIX
CAPITOLUL I. INTRODUCERE ÎN STUDIUL DREPTULUI	1
1.1. Etimologia și sensurile termenului „drept”	1
1.1.1. Etimologia termenului „drept”	2
1.1.2. Sensuri/accepțiuni uzuale ale termenului „drept”	3
1.1.3. Sensurile termenului „drept” în accepțiune juridică	9
1.2. Conceptul și definiția dreptului	17
1.2.1. Conceptul de drept	17
1.2.2. Definițiile dreptului	28
1.3. Accepțiunile consacrate ale noțiunii de „drept”	39
1.3.1. Din perspectiva dreptului ca ansamblu de norme juridice: drept obiectiv/drept pozitiv	40
1.3.2. Din perspectiva prerogativelor subiectelor unui raport juridic: drept subiectiv/obligație	46
1.3.3. Din perspectiva conținutului normelor juridice: drept substanțial – drept procesual	50
1.3.4. Din perspectiva componentei naționale sau internaționale drept intern – drept internațional	51
1.3.5. Din perspectiva naturii raporturilor juridice pe care le reglementează drept public – drept privat	52
1.4. Dreptul natural	60
1.5. Știința dreptului sau științele juridice?	62
1.5.1. Clarificarea termenilor	62
1.5.2. Câteva caracteristici ale științelor juridice conturate în literatura de specialitate	64
1.5.3. Clasificarea științelor juridice	67
CAPITOLUL II. TEORIA GENERALĂ A DREPTULUI	71
2.1. Precizări terminologice	71
2.2. Locul Teoriei dreptului în sistemul științelor juridice	71
2.3. Trăsăturile Teoriei generale a dreptului	72
2.4. Teoria generală a dreptului – disciplină didactică	74

CAPITOLUL III. SPECIFICUL DREPTULUI	77
3.1. Metode de cercetare științifică a dreptului	77
3.2. Cunoașterea dreptului/cultura juridică, limbaj și stil	
în științele juridice	80
3.2.1. Formele cunoașterii	80
3.2.2. Stilul juridic și limbajul juridic	80
3.3. Gândire juridică	81
3.4. Clarificări terminologice	82
3.5. Factorii de determinare a dreptului	84
3.6. Funcțiile dreptului	87
3.7. Finalitățile dreptului	89
3.8. Normativitatea juridică	90
3.9. Principiile dreptului	93
3.10. Constantele dreptului	95
CAPITOLUL IV. INTERDEPENDENȚA DINTRE DREPT ȘI STAT	101
4.1. Etimologia, sensurile și definiția termenului „stat”	101
4.2. Legătura dintre stat și drept	103
4.3. Constantele statului	103
CAPITOLUL V. SISTEMUL DREPTULUI	107
5.1. Considerații generale. Conceptul de sistem al dreptului	107
5.2. Elementele componente ale sistemului dreptului (norma juridică, instituția juridică, ramura de drept – criterii de delimitare)	109
5.3. Ramuri de drept – definiții	113
CAPITOLUL VI. NORMA JURIDICĂ	117
6.1. Considerații generale	117
6.2. Normele juridice	118
6.2.1. Definiția normei juridice	119
6.2.2. Caracteristicile normelor juridice	120
6.3. Structura logico-juridică a normei juridice (ipoteza, dispoziția, sancțiunea)	123
6.3.1. Ipoteza	123
6.3.2. Dispoziția	125
6.3.3. Sancțiunea	128

6.4. Clasificări ale normelor juridice _____	134
6.4.1. După criteriul ramurii de drept sau al domeniului supus reglementării _____	134
6.4.2. După criteriul forței juridice _____	134
6.4.3. După criteriul sferei de aplicare și al gradului de generalitate _____	134
6.4.4. După criteriul structurii logice și al tehnicii juridice de redactare _____	135
6.4.5. După criteriul modului de reglementare a conduitei sau al naturii, al caracterului conduitei, respectiv al caracterului dispozițiilor _____	135
6.4.6. După criteriul conținutului lor de referință _____	136
CAPITOLUL VII. IZVOARELE FORMALE ALE DREPTULUI _____	139
7.1. Precizări terminologice _____	139
7.2. Clasificarea izvoarelor formale ale dreptului _____	140
7.3. Clasificarea izvoarelor dreptului în sistemul dreptului românesc _____	140
7.3.1. Izvoarele formale ale dreptului _____	141
CAPITOLUL VIII. ACȚIUNEA NORMEI JURIDICE ÎN TIMP, SPAȚIU ȘI ASUPRA PERSOANELOR _____	145
8.1. Considerații generale _____	145
8.2. Principii generale și principii conexe privind aplicabilitatea normei juridice _____	146
8.3. Excepții: retroactivitatea și ultraactivitatea _____	146
8.4. Reguli generale privind intrarea în vigoare a normelor juridice și perioada de valabilitate _____	147
8.4.1. Momentul intrării în vigoare _____	147
8.4.2. Intervalul de timp în care se aplică norma juridică _____	149
8.5. Încetarea acțiunii normei juridice în timp _____	149
8.5.1. Abrogarea sau ieșirea din vigoare _____	149
8.5.2. Încetarea acțiunii în timp a legilor temporare _____	150
8.5.3. Desuetudinea sau căderea în desuetudine _____	151
8.5.4. Prevederea constituțională privind efectul deciziilor Curții Constituționale _____	151
8.6. Acțiunea normei juridice în spațiu și asupra persoanelor. Noțiunea de teritoriu în sens juridic _____	151
8.7. Principiul aplicabil acțiunii normei juridice în spațiu și asupra persoanelor _____	152

8.8. De la aplicarea acestui principiu, care nu este absolută, există derogări cunoscute sub denumirea generică de „excepțiile extraterritorialității” _____	152
8.8.1. Imunitatea diplomatică _____	152
8.8.2. Imunitatea consulară _____	152
8.8.3. Regimul juridic al unor categorii de străini (necetățeni ai statului pe al căror teritoriu se află) _____	153
CAPITOLUL IX. TEHNICA JURIDICĂ NORMATIVĂ _____	155
Elaborarea normelor juridice. Tehnica legislativă _____	155
9.1. Considerații generale _____	155
9.2. Tehnica juridică – tehnica normativă – tehnica legislativă – legistica formală _____	165
9.3. Principiile tehnicii de elaborare a actelor normative _____	173
9.4. Etapele tehnicii de elaborare a actelor normative _____	181
9.5. Părțile constitutive ale actelor normative _____	184
9.6. Structura tehnico-juridică a actului normativ _____	187
9.7. Sistematizarea conținutului actului normativ _____	189
9.8. Sistematizarea actelor normative _____	190
9.9. Evenimente legislative _____	191
9.10. Limbaj și stil în elaborarea actelor normative _____	193
CAPITOLUL X. INTERPRETAREA NORMEI JURIDICE _____	197
10.1. Noțiunea, necesitatea și obiectul interpretării normei juridice _____	197
10.1.1. Necesitatea interpretării normelor juridice _____	198
10.1.2. Obiectul interpretării _____	199
10.2. Formele interpretării normelor juridice _____	199
10.2.1. Interpretarea oficială _____	199
10.2.2. Interpretarea neoficială _____	200
10.3. Metodele de interpretare a normelor juridice _____	200
10.4. Rezultatul interpretării normelor juridice _____	201
10.5. Situații de ilicit în demersul interpretării normelor juridice _____	201
<i>Concluzii</i> _____	201

CAPITOLUL XI. TRANSPUNEREA ÎN PRACTICĂ A NORMELOR JURIDICE SAU REALIZAREA DREPTULUI	203
11.1. Noțiunea de realizare și aplicare a dreptului. Căile de înfăptuire a „realizării” dreptului	203
11.1.1. Realizarea dreptului	203
11.1.2. Căile de înfăptuire a „realizării” dreptului	204
11.2. Forma și caracteristicile actelor de aplicare a dreptului: acte de aplicare normativă și acte de aplicare individuală	204
11.2.1. Actele de aplicare normativă	205
11.2.2. Actele de aplicare individuală	205
11.3. Asemănări și deosebiri între actele normative și actele de aplicare individuală	207
11.3.1. Asemănări existente între actele normative și actele de aplicare individuală	207
11.3.2. Deosebiri dintre actele normative și actele de aplicare individuală	207
11.4. Fazele de aplicare individuală a normelor juridice	208
11.5. Aplicarea și interpretarea normelor juridice prin analogie	210
CAPITOLUL XII. RAPORTUL JURIDIC	213
12.1. Specificul raportului juridic sau caracteristicile raporturilor juridice	214
12.2. Condițiile nașterii unui raport juridic	215
12.2.1. Norma juridică prin care să fie reglementat raportul respectiv (condiția general-abstractă)	215
12.2.2. Faptul juridic (condiție concretă)	216
12.3. Elementele (subiecte, conținut, obiect) raportului juridic	218
12.3.1. Subiectele raportului juridic	218
12.3.2. Conținutul raportului juridic	222
12.3.3. Obiectul raportului juridic	224
12.4. Specificul raportului juridic de constrângere	225
<i>Concluzii</i>	226
CAPITOLUL XIII. RĂSPUNDEREA JURIDICĂ	227
13.1. Distincția răspundere (juridică) – responsabilitate	227
13.2. Noțiunea de răspundere juridică	231
13.3. Caracteristicile răspunderii juridice	234
13.4. Principiile răspunderii juridice	236

13.4.1. Principiul răspunderii pentru fapta săvârșită cu vinovăție _____	236
13.4.2. Principiul răspunderii personale _____	236
13.4.3. Principiul justeții sancțiunii _____	237
13.4.4. Principiul unicității sancțiunii _____	238
13.4.5. Principiul proporționalității _____	239
13.4.6. Principiul celerității tragerii la răspundere _____	239
13.4.7. Principiul legalității răspunderii _____	240
13.5. Condițiile răspunderii juridice _____	240
13.5.1. Să existe subiectul răspunderii juridice – să fie cunoscut autorul faptei ilicite _____	241
13.5.2. Să existe conduita ilicită _____	241
13.5.3. Să existe vinovăția _____	244
13.5.4. Să existe legătura cauzală dintre fapta ilicită și rezultatul dăunător _____	246
13.6. Modalitățile săvârșirii conduitei ilicite _____	246
13.7. Formele conduitei ilicite și formele răspunderii juridice _____	246
13.7.1. După natura normei juridice încălcate _____	247
13.7.2. După scopul urmărit _____	250
13.7.3. După conținut _____	251
13.7.4. După forma actului juridic prin care este consacrată _____	251
13.7.5. După procedura care consacră răspunderea juridică _____	251
<i>Concluzii</i> _____	251

CAPITOLUL XIV. CÂTEVA ELEMENTE PRIVIND INSTITUȚIILE ȘI PROFESIILE JURIDICE _____	253
---	------------

ANEXA 1. RECOMANDĂRI BIBLIOGRAFICE _____	255
---	------------

ANEXA 2. MINI-DICȚIONAR DE TERMENI JURIDICI _____	265
--	------------